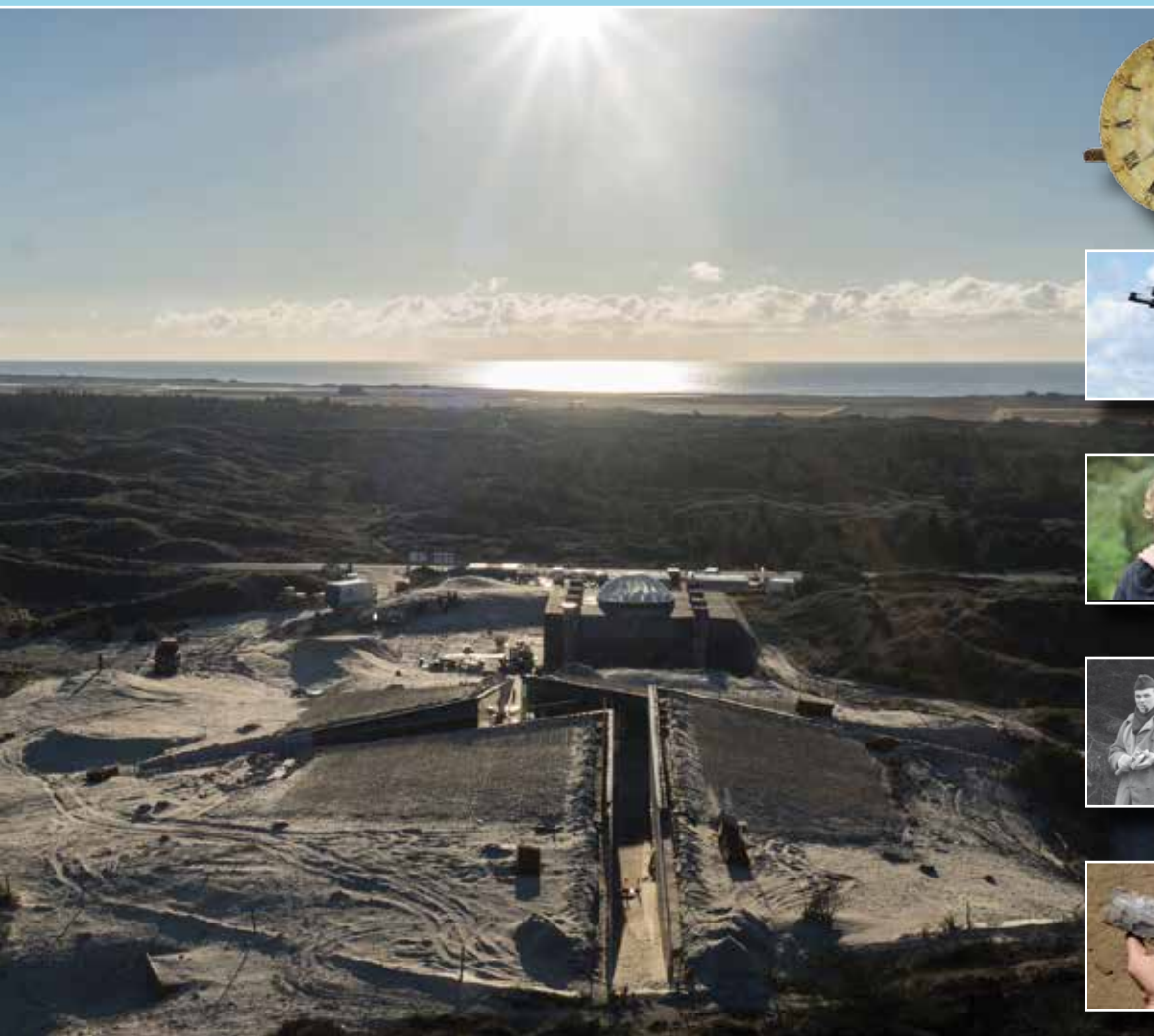

opdatering

Årbog for Vardemuseerne
& Ringkøbing-Skjern Museum

2016

opdatering

Årbog for Vardemuseerne &
Ringkøbing-Skjern Museum 2016

opdatering
Årbog for Vardemueerne
& Ringkøbing-Skjern Museum 2016

© Forfatterne, Vardemuseerne
& Ringkøbing-Skjern Museum 2017

Redaktion: Christian Ringskou og Tine Lorange

Korrektur: Harriet Ludvigsen

Grafisk tilrettelæggelse: Tine Lorange

Fotos og illustrationer: med mindre andet er angivet
ved de enkelte fotos og illustrationer tilhører
billedmaterialet i denne bog Vardemuseerne,
Ringkøbing-Skjern Museum eller Arkæologi Vestjylland

Alle kort, Danmarks Højdemodel og
ortofotos: ©Geodatastyrelsen

Skrift: Myriad Pro

Papir: 130g Silk

Omslag: 250g Arktika

Tryk: Strandbygaard Grafisk A/S, Skjern

ISBN 978-87-89834-96-2

ISSN 1903-9581

Kære Læser!

At udgive en årbog medfører en lang række rutiner og gentagelser. Først skriver de venlige redaktører til de potentielle skribenter og beder om forslag til artikler. Det får ofte mange til at love at skrive. Så beder de tålmodige redaktører om artiklerne. Og de rykker for dem. Dernæst skriver de flittige skribenter, og der kommer en ordentlig bunke artikler, der kræver mere eller mindre redaktion af de travle redaktører. Nogle af artiklerne kommer endog til den aftalte tid. Så rykker de let stressede redaktører for de artikler, der var lovet men ikke afleveret. Og pludselig – få minutter før deadline – er der 25 artikler og mere end 200 siders spændende læsestof. Den sidste del opleves hvert år som et mirakel både af de glade redaktører og af alle os andre.

Mellem to årbøger ligger selvfølgelig et helt års arbejde på museerne. Med udgravninger og udstillinger; med forskning og formidling; med arkivstudier, magasinstudier, feltstudier, registreringer og kasseringer. Med vedligeholdelse af bygninger, ombygning, nybygning og med administration og bogholderi. Med udvikling af nye undervisnings-tilbud og afvikling af velafprøvede. Med nye metoder i feltet, med at lære nyt udstyr at kende og med at svare på bunker af spørgsmål fra interesserede borgere.

Og det er i virkeligheden det, der er det mirakuløse: Mellem alt dette arbejde, får de to museers engagerede medarbejdere hvert år tid til at skrive om nogle af alle de

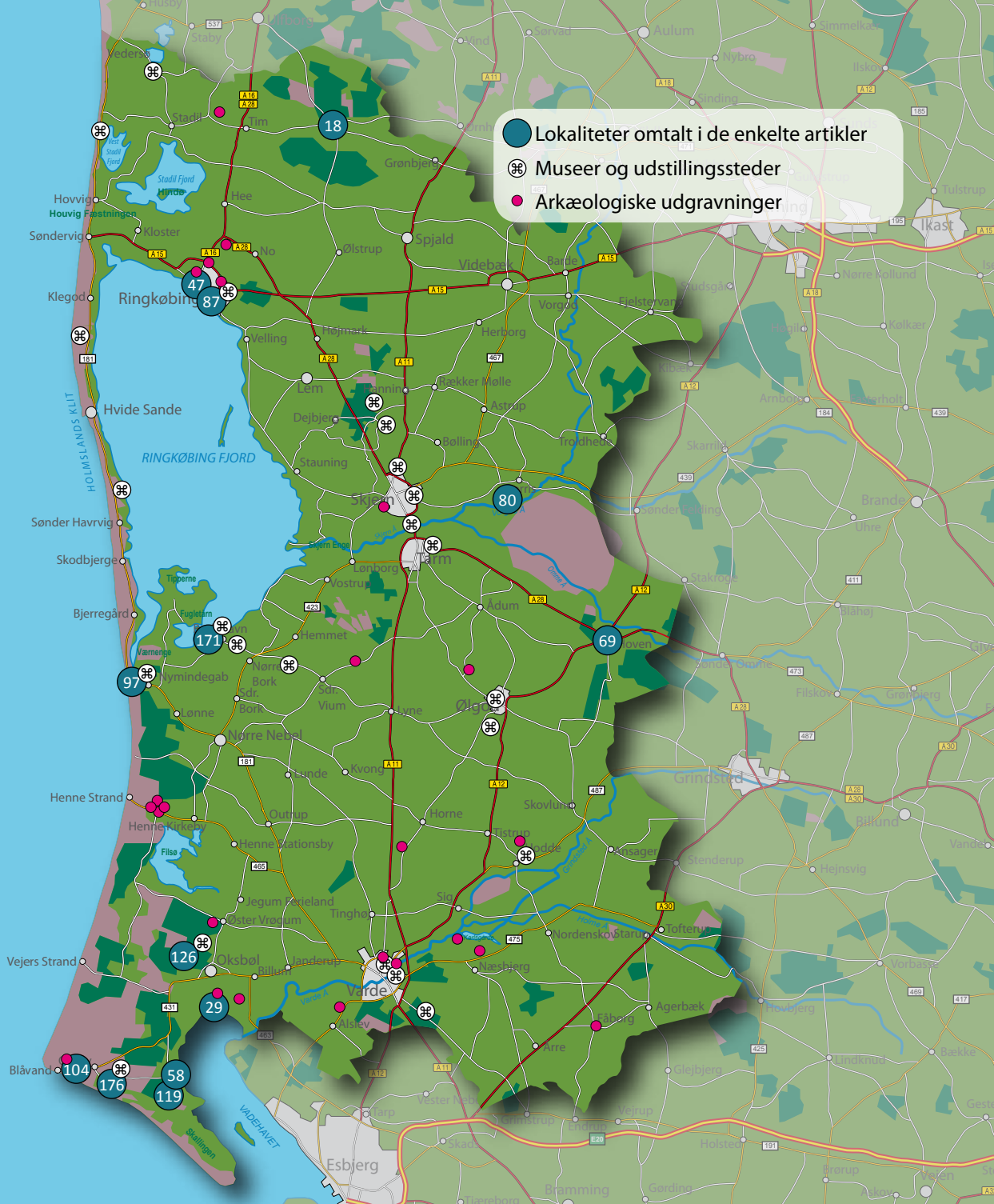
ting, de går og arbejder med. Og nogle af disse artikler er altså blevet til denne årbog.

Tak til Niels Windfeld Lund og Peder Gammeltoft for jeres bidrag til vores årbog. Tak til dygtige praktikanter, der kronede korte men værdifulde ansættelser med artikler. Tak til de mange medarbejdere på museerne, til de mange frivillige og til medlemmerne af museumsforeningerne for Jeres store arbejde og engagement: Det er det, mindst lige så meget som vore udstillinger og samlinger, der gør vores to museer til noget særligt. Tak til skribenterne for at have omformet noget af alt dette arbejde til gode, oplysende og inspirerende artikler. Tak til de hårdtarbejdende redaktører, der med en jernhånd i en fløjlshandske styrer os sikkert i havn med endnu en se- og læseværdig bog. Og endelig tak til Jer læsere for at købe og læse bogen. Det er jo i høj grad for Jeres skyld, vi tager rutinen én gang til. Men også fordi vi kan lide det.

God læselyst

Kim Clausen og Claus Kjeld Jensen

P.S. Museet for Varde By og Omegn har ved årsskiftet 2016/2017 ændret navn til Vardemuseerne, da museet fusionerede med NaturKulturVarde. Selvom artiklerne således vedrører arbejde, der er lavet under museets gamle navn udgives årbogen under det nye. Så alt er trods alt ikke ved det gamle...

Lokaliteter omtalt i de enkelte artikler

Museer og udstillingssteder

Arkæologiske udgravninger

Indhold

- 6** Museumsforeningernes årsberetninger
- 16** Årets gang i ArkVest
Af Lene B. Frandsen & Poul K. Jørgensen
- 18** På gennemfart i Torsted
Af Jonatan Rose Andersen
- 29** Gravplads med udsigt
Af Karen Bjelke Fisker & Stina Trolldoft Andresen
- 39** Ulvetider i 1600-tallets Vestjylland
Af Peder Gammeltoft
- 47** Jens Harpøth – Ringkøbings polyhistor
Af Niels Windfeld Lund
- 58** "Med Flid har jeg bestræbt mig"
Af Anders Kilgast Jensen
- 69** "En lavning i Terrænet, fyldt med Vand, uden Afløb"
Af Bjarke Kampp Hansen
- 80** Tiden går
Af Christian Ringskou
- 87** Vestergade
Af Christian Ringskou
- 97** Badehusene i Nymindegab
Af John V. Jensen & Tine Lorange
- 104** Hitler, naziguldet og de ungarske soldater
Af John V. Jensen
- 119** Ønsk dig ikke at have oplevet disse Dage...
Af John V. Jensen
- 126** Nedbrydning, forandring og en ny begyndelse
Af John V. Jensen
- 155** Samarbejde om læring
Af Pernille Ø. Sørensen
- 166** Begyndelsen på et formidlingssamarbejde
Af Anders Bloksgaard Poulsen
- 171** Frivillige Vikinger
Af Signe Øster Kæmpegaard
- 176** På vej mod "verdens bedste museum"?
Af Mette Bjerrum Jensen
- 184** Årets udgravninger
Af arkæologerne i ArkVest

Museumsforeningernes årsberetninger

Ølgod Museumsforening

Året 2016 gav igen mange gode oplevelser i Ølgod Museumsforening. Møderækken startede i januar med foredraget "Fra ældreforsorg til ældreomsorg", hvor Lissi Møller Kristensen tog os med tilbage til 1800-tallet, hvor man endte på fattiggården, hvis man ikke kunne klare sig selv til nutidens plejecentre med gode boliger og et hjælpsomt personale og hjælp i hjemmet hele døgnet rundt.

Næste foredrag var "Den lange vej mod 9. april", hvor pensioneret brigadegeneral Michael H. Clemmesen, fortalte, at det faktisk var Første Verdenskrig og Tysklands erfaringer derfra, som førte til besættelsen af Norge og Danmark 9. april 1940.

I marts afviklede vi generalforsamlingen. Derefter fortalte museumsinspektør Holger Grumme Nielsen om bygningsstilarter i Ølgod-området.

Besøg på Glud Museum.

Foreningens medlemstal er ca. 400

Kontingent:

Enkeltpersoner ..... 175 kr.

Par ..... 250 kr.

Firmaer/institutioner ..... 500 kr.

Sæson 2016/17 startede sidst i september med en udflugt til Glud Museum, Horsens Statsfængsel og den genfundne bro ved Vestbirk. Turen blev afviklet med 46 deltagere i flot solskinsvej.

Foredraget i oktober blev som sædvanligt et tilløbsstykke med godt 140 tilhørere. Forfatter og tidligere dyrlæge Hans Møller Kristensen fortalte om sit liv i Ølgod og sit forfatterskab.

Den 29. oktober åbnede vi en udstilling med malerier og keramik i Lindberg Salen på Ølgod Museum af kunstneren Jens Gaarde Thomsen (1902-1966), som var født og opvokset i Gaarde. Alle udstillede genstande er venligst udlånt af familiemedlemmer, som også hjalp til med udstillingen. Udstillingen blev åbnet af formanden for udviklingsrådet Inga Andersen.

Samme dag havde Kulturdage Foreningen inviteret til Kulturmarked i Kulturhuset. Museet var åbent hele dagen og ca. 150 personer besøgte museet i løbet af dagen. Desuden inviterede vi børnene til skattejagt på museet, 15 børn deltog, heraf fik tre af dem en præmie efter lodtrækning.

2016 sluttede med et foredrag om "Den udeblevne revolution – landboreformen i Danmark 1750-1810" fortalt af historiker Birgit Løgstrup.

Arrangementerne har alle været meget fine og godt besøgt. Desuden deltager medlemmerne fra Ølgod Museums-

Bestyrelsen 2016

Formand: Sonja Pedersen

Næstformand: Hans Valdemar

Kasserer: Kurt Theilgård

Bladudvalget: Anne Marie Jensen

Ad.hoc: Tage Johannessen

Repræsentant for Lokalarkiverne: Svend V. Svendsen

Repræsentant for Varde Museumsforening:

Knud F. Nielsen

Repræsentant for Vardemuseerne:

Holger Grumme Nielsen

forening jævnligt i arrangementer i Museumsforeningen for Varde By og Omegn, ligesom det modsatte også er tilfældet.

I maj udgav vi *Årsskrift 2016* i samarbejde med Ølgod-Strellev Lokalhistoriske Arkiv og Slægtsforskningsforeningen for Øster, Vester, og Nørre Horne Herreder af 2005. Årsskriftet er et supplement til *opdatering*. Årsskriftet støttes af Ølgod Museums Fond.

Ølgod Museumsforening er sammen med Ølgod-Strellev Lokalhistoriske Arkiv udgiver af bogen: "Vi begyndte i hønsehuset – om HTH brødrene, der skabte det vestjyske industrieventyr HTH", forfatteren er forhenværende museumsleder Søren Manøe Hansen. Bogen udkom den 15. december, i forbindelse med HTH's 50 års jubilæum.

Ved generalforsamlingen blev Anne Marie Jensen genvalgt, efter otte år i bestyrelsen ønskede Poul Erik Knudsen ikke genvalg og Tage Johannessen blev nyt medlem af bestyrelsen.

I forbindelse med arrangementerne møder hele bestyrelsen op og hjælper til med opstilling og oprydning med mere, tak for det.

Sonja Pedersen
fmd. Ølgod Museumsforeningen

Ølgod Museums Fond

Den eneste udbetaling Fonden har haft i 2016 er udbetalingen til Ølgod Museumsforenings "Årsskrift 2016" på 11.087,50 kr., bevillingen var på 12.000,00 kr.

I skrivende stund har bestyrelsen endnu ikke haft deres årsmøde, men der ligger i øjeblikket to ansøgninger til Fonden.

Ved udgangen af 2016 forventes egenkapitalen at være på ca. 400.000 kr.

Fondens formål er at indkøbe museumsgenstande og kunst til Ølgod Museum, samt udgivelse af lokalhistorisk litteratur eller andet, der kan medvirke til udbredelsen af kendskabet til egnens kulturhistorie. Det gælder følgende sogne Ansager, Tistrup, Hodde, Strellev og Ølgod.

Sonja Pedersen
fmd. Ølgod Museums Fond

Åbning af udstilling med Jens Gaarde Thomsens malerier og keramik.

Ringkøbing Museumsforening oplever fortsat en solid interesse for foreningens arrangementer og ikke mindst de mange tilbud Ringkøbing-Skjern Museum byder på. Foreningens bestyrelse løfter en stor opgave som arrangør af foredrag og udflugter. Dertil kommer alt det praktiske arbejde med at skrive og udbringe programmer og årbøger samt at afvikle arrangementerne. Stole skal stilles op, der skal sælges billetter, bydes velkommen, laves kaffe og ryddes op igen. Der ydes på den måde en betydelig frivillig indsats for museet. Samtidig sker der noget på Dommerkontoret, når museet er lukket. Lyset tændes i et herligt museumsmiljø i det smukke hus tegnet af Ulrik Plesner. Vort ønske om at få forbedret forholdene er blevet imødekommet. Åbningen mellem foredrags-lokalet og det tilstødende rum er blevet udvidet, så der er blevet plads til mange flere gæster. Museumsforeningen har kvitteret herfor ved at ofre 20.000 kr. på en fastmonteret

Foredrag på Dommerkontoret.

videoprojektor samt et højtaleranlæg, som naturligvis er doneret til museet.

Foredragene, der emnemæssigt har spændt meget vidt, har været velbesøgte med ca. 450 tilhørere. Årets udflugt gik

Bestyrelsens sammensætning 2016

Jens Olufsen, formand, næstformand i museets styrelse
Børge Sørensen, næstformand, styrelsesmedlem, arkivleder
Per Søvdal Kristiansen, kasserer, styrelsesmedlem
Poul Erik Pilgaard, sekretær
Margery McGregor, bestyrelsesmedlem
Ninna Kragh og Ole Bøndergaard, suppleanter

til Lolland med overnatning i Maribo. Foreningens formand, der har boet på Lolland, arrangerede turen. Han havde fundet gode lokale guider. Der blev besøgt slotte og herregårde, Maribo Domkirke, Reventlow Museet på Pederstrup, Knuthenborg Safaripark og byerne Maribo og Nakskov m.m. De 42 deltagere fik lejlighed til at opleve en del af Danmarks udkant, som er meget anderledes end Vestjylland. Det blev en rigtig vellykket tur.

Årets største begivenhed blev indvielsen af det nye lokalhistoriske arkiv i Ringkøbing. Ringkøbing Museumsforeningen påtog sig i 2013 at varetage Ringkøbing Lokalhistoriske Arkiv. Et antal frivillige meldte sig hurtigt, og museumsforeningens næstformand Børge Sørensen påtog sig hvervet som arkivleder. Lokaleforholdene – et kælderlokale under Ringkøbing bibliotek – var meget ringe, så det var en betingelse, at disse forhold blev forbedrede. Efter mange forhandlinger blev museumsforeningen og kommunen enige om, at kommunens ejendom Herningvej 8 (Pedersens hus), nabo til Ringkøbing

Museum, som tidligere var blevet brugt af museet, var velegnet til formålet. Museet kunne så fortsat bruge garagen til opbevaring og benytte haven til levendegørelser. Huset var imidlertid i en så ringe forfatning, at det skulle totalrenoveres. Det ville koste ca. 1,2 mio. kr. Det lykkedes Kultur- og Fritidsudvalget at få beløbet bevilget, så projektet kunne realiseres i 2016. Det blev færdigt i løbet af sommeren, og pengene slog til. I løbet af de næste måneder blev det store arbejde med at få arkivet flyttet og sat på plads gennemført. Ved en reception den 10. november 2016 blev det nye Ringkøbing Lokalhistoriske Arkiv officielt åbnet af formand for Kultur- og Fritidsudvalget Kristian Ahle.

Foreningens arrangementer i 2016

Årets arkæologiske udgravninger
v/ arkæologerne Torben Egebjerg og Poul Krogh Jørgensen, Ringkøbing-Skjern Museum.

Jyllandsslaget for 100 år siden
v/ museumsleder Lars Froberg Mortensen, Fredericia.

Et museum kan mange ting...
v/ museumsinspektør Per Lunde Lauridsen, Ringkøbing-Skjern Museum.

De glemte udvandrere
v/ mag scient. Max Pedersen, Gilleleje.

Det danske måltid i 15.000 år
v/ museumsinspektør Bettina Buhl, Dansk Landbrugsmuseum.

Minerydning langs den jyske vestkyst efter krigen
v/ museumsinspektør John V. Jensen, Vardemuseerne.

Ringkøbings ældste byprivilegier fra 1443 og Christoffer af Bayern, som gav dem
v/ dr.phil. Anders Bøgh, Aarhus.

Ejnar Mikkelsen – eventyreren og polarforskeren
v/ chefbibliotekar Carsten Winther, Svendborg.

Sensommertur "2 dage på Lolland"
v/ formand Jens Olufsen, Ringkøbing Museumsforening.

Besøg i Nakskov.

Ringkøbing har nu fået et arkiv med de bedst tænkelige arbejdsforhold. Huset er bragt i en stand, så det bevaringsværdige hus fra 1870'erne er blevet en fryd for øjet. Arkivlederen og de frivillige arkivmedarbejdere er utroligt glade og meget tilfredse med de nye lokaler. Arkivet er nu synligt og tilgængeligt for publikum. Der kan igen afleveres arkivalier, og der må velsagtens være et efterslæb som følge af arkivets mangeårige dvaletilstand.

Afslutningsvis er der grund til at ønske de frivillige på arkivet og arkivleder Børge Sørensen tillykke med det nye arkiv. Tak til Ringkøbing-Skjern Kommune og Ringkøbing-Skjern Museum for den store opbakning. Og ikke mindst tak til Ringkøbing-Skjern Museums styrelsesformand Hans-Ole Jessen for på frivillig basis at have stillet sin faglighed til rådighed for projektets planlægning og gennemførelse.

Jens Olufsen
Ringkøbing Museumsforening

Varde Museumsforening

Når *opdatering* udkommer, er det bestyrelsens håb, at ovenstående navneforandring til Varde Museumsforening er vedtaget på generalforsamlingen i februar 2017.

Som anført i *opdatering* 2014 og 2015 bidrager medlemmernes kontingent til det økonomiske grundlag for årbogen. Museumsforeningens vigtigste aktivitet er afholdelse af foredrag, hvis forberedelse fylder meget på bestyrelsesmøderne. En kort gennemgang af de enkelte foredrag og udflugter fra 2016 er her medtaget for at give alle et par ord om oplevelserne.

Lokalhistoriker Ole Nørskov Nielsen indledte foredragsrækken den 18. januar med "Træk af det vardensiske

værtshusliv i slutningen af det 19. årh. og begyndelsen af det 20. årh." Nørskov levedegjorde foredraget i en grad, så man skulle tro, han selv havde været deltager med de mange detaljerede historier. Vi håber, at Nørskov senere kan vende tilbage med et andet foredrag om et nyt emne fra Vardes lokalhistorie.

Adjunkt ved syddansk Universitet Rasmus Glenthøj holdt den 22. februar et meget spændende foredrag: "1864 – sønner af de slagne." Netop krigen i 1864 har der været meget fokus på med de store følgevirkninger, den fik for Sønderjylland. Som historiker har Glenthøj en meget stor viden om emnet og har udgivet bogen "1864 – sønner af de slagne" på 574 sider. Gik du glip af foredraget, kan det genopleves i bogen.

Museumsforeningens generalforsamling blev afholdt den 29. februar, hvor også repræsentanter fra Varde-museerne fortalte om nyt fra museet. Bestyrelsen konstituerede sig senere som nedenfor anført.

Da adskillige af medlemmerne tog turen til Ølgod, så skal pensioneret brigadegeneral Michael Clemmensens foredrag "Den lange vej mod 9. april" den 9. marts nævnes her. Clemmensen har afdækket og synliggjort adskillige faktorer om Danmarks forhold under Første Verdenskrig, hvor danskerne til tilhørernes store forbavselse var meget mere involverede end man generelt havde kendskab til.

Sig Hotel var godt fyldt op, da arkæolog Hemming Zaramella, Sydvestjyske Museer den 18. april holdt foredrag "Metalfundene i Sig fra vikingetiden". Sig og omegn fik hermed markeret den lokale rolle fra vikingetiden. For at underbygge sit foredrag havde foredragsholderen medbragt flere kasser med omhyggeligt indpakkede genstande fundet i området, og tilhørerne fik mulighed for at røre og stille spørgsmål til disse fund.

Næstformanden styrede med sikker hånd den 9. maj aften turen til Gram slot, der foregik i egne biler og havde god

Rundvisning i Tirpitz.

tilslutning. Gram Slot har snart 550 år på bagen og er efter adskillige restaureringer absolut et besøg værd. I turen var der inkluderet en guidet rundvisning samt kaffe og kage.

Museumsinspektør John V. Jensen, Vardemuseerne, holdt foredrag om "Ekspropriationen af Eventyrets land" på Danhostel i Oksbøl den 24. oktober. Interessen for foredraget var større end vi havde regnet med, da der kom ca. 100 deltagere, der måtte klumpe sig sammen – tak for jeres tålmodighed. Blandt tilhørerne sås flere, der havde oplevet ekspropriationen på egen hånd. John Jensen har talt med adskillige af de involverede og selv skrevet artikler om emnet. Selvom ekspropriationen ligger adskillige år tilbage, er der fortsat knyttet mange følelser til emnet. John Jensen mestrede at afbalancere sin fremstilling af emnet, så det blev en god oplevelse. Foreningen fik 17 nye medlemmer denne aften.

Med en forventet afslutning af byggeriet i det nye Tirpitz, øjnede bestyrelsen muligheden for at få en rundvisning for medlemmerne, inden museet lukkede for at gøre plads for klargøringen af udstillingerne. Rundvisningen fandt sted lørdag den 12. oktober og blev forestået af direktør Claus Kjeld Jensen og projektleder Mette Bjerrum Jensen. Det blev en stor succes med 85 tilmeldte, der blev delt i to hold, hvor Mette fortalte om udstillingerne og Claus om byggeriet. Rundviserne udstrålede stor entusiasme for projektet, og foreningen er glad for, at rundvisningen kunne lade sig gøre. I øvrigt henvises til Claus' artikel: "Tirpitz under forandring" i *opdatering* 2015.

Som noget nyt gik vi i samarbejde med Varde Kirke om at lave en filmkoncert i kirken. Organist ved Holmens Kirke i København, Jacob Lorentzen, spillede på kirkens store orgel til billederne af Chaplins berømte stumfilm *City Lights* fra 1931. En fantastisk oplevelse der er svær at beskrive

med ord, men ca. 150 fremmødte nød koncerten, og vi planlægger at arrangere en ny koncert næste år.

Året sluttede som sædvanligt med julemarkedet den 26.-27. november. De dygtige kunsthåndværkere og husflidsfolk solgte juleting og julegaver af egen tilvirkning til de mange fremmødte. Museets medarbejdere bød på lidt mundgodt, og museumsforeningens bestyrelsesmedlemmer fik begge dage en god snak med de besøgende og tegnede nye medlemmer.

Vardemuseerne har flere magasiner med et meget stort udvalg af diverse genstande, der er skænket til eller i enkelte

tilfælde opkøbt af museet. Fælles træk er, at der normalt er adskillige eksemplarer af samme type genstand. Ikke alle genstandene kan vedligeholdes, og hovedparten vil sikkert aldrig blive udstillet, men vil fortsat blive brugt i forskning. Museet er pålagt at katalogisere, fotografere og lægge billederne på nettet, så andre interesserede vil kunne se resultatet. Bestyrelsen har i al beskedenhed involveret sig

i denne proces, hvor vi en eftermiddag om ugen hjælper med at tage de enkelte ting frem og fotografere dem. Med det nuværende tempo vil vi være færdige om ca. fem år. NB: Museet er nu tilbageholdende med at modtage genstande, med mindre der knytter sig en særlig historie til dem.

Af andet skal kort nævnes, at medlemstallet er vokset til knap 700 medlemmer og 11 foreningsmedlemsskaber. Formanden er medlem af bestyrelserne på Vardemuseerne samt Ølgod Museumsforening, med hvem vi har et tæt samarbejde. Også en tak til museet for et godt samarbejde og støtte til vores aktiviteter.

På foreningens vegne
Knud F. Nielsen

Formand ..... Knud F. Nielsen
Næstformand..... Else Marie Bruun
Kasserer..... Sven Erik Hindsig
Sekretær.....Laurids Bjerregaard
Medlem.....Kaj O. Sørensen
Medlem..... Sonja Pedersen, Ølgod
Suppleant (1).....Susie Hansen
Suppleant (2).....Inge Aasted Kristensen

Skjern-Egvad Museumsforening

– en del af Ringkøbing-Skjern Museums bagland

Museumsforeningen har gennem de senere år taget initiativ til flere nye aktiviteter. Bestyrelsen må sande, at ting tager tid, til tider meget tid – også for bestyrelsesmedlemmerne; så 2016 blev året, hvor vi ikke spredte os over yderligere aktiviteter, men forsøgte at konsolidere de ting, vi har søsat de foregående år. Det kan i sig selv føre med sig, at der tages nye initiativer på sigt.

Foreningens projekt "Kend dit museum..." havde i 2016 to arrangementer. Vi havde inviteret medlemmerne til et besøg på Skjern Reberbane, som er en af Danmarks bedst bevarede reberbaner, der tilmed er fuldt funktionsdygtig. Skønt der kun var omkring 10 medlemmer, der havde tilmeldt sig arrangementet, valgte vi at gennemføre det, og heldigvis for det – der mødte over 30 besøgende op! Museets rebslager Mikkel Hollmann havde på forhånd sikret, at "maskineriet" kunne køre, og de fremmødte fik en god fortælling om reberbanens historie og en "hands on"-indføring i rebslagerhåndværkets processer. Med den store tradition med frivilligrupper ved Ringkøbing-Skjern Museum in mente bliver det spændende at se, om der på et tidspunkt kan dannes et rebslagerlaug.

Skjern by er et af de meget få steder i kommunen, hvor der ikke findes en lokalhistorisk forening eller arkivgruppe. Det lokale arkiv er for mange år siden blevet en del af Ringkøbing-Skjern Museum og køres af museets medarbejdere og besøges af meget få borgere. I museumsforeningens bestyrelse følte vi os sikre på, at mange af vores medlemmer var meget interesserede i at høre om arkivet, og derfor inviterede vi til en aften, hvor museumsinspektør

Christian Ringskou viste rundt i museets magasiner og det lokalhistoriske arkiv. Det blev et rigtig spændende besøg, og måske blev kimen lagt til dannelsen af en ny arkivgruppe. Museumsforeningen vil meget gerne være med til at skubbe initiativet i gang.

Desværre måtte vi for en gangs skyld aflyse årets medlemsudflugt. Turen skulle have gået til Kongernes Jelling og Bindeballe Købmandsgård; men der var ikke tilmeldte nok til at kunne gennemføre arrangementet. Bestyrelsen klør på med en ny udflugt i 2017.

Museumsforeningens bogsalg går over al forventning. Selv om vi kun har orienteret vores egne medlemmer, har vi alligevel modtaget rigtig

I 2016 har bestyrelsen bestået af

Børge Østergaard Hansen, formand
Jørgen Bøgebjerg, næstformand
Niels Aage Thomsen, kasserer
Hans-Ole Jessen
Vivi Olesen Wulff
Helle Husted
Anne Vej
Flemming Vad
Knud Jeppesen
Peter Graakjær

Museumsforeningen har i samarbejde med Ringkøbing-Skjern Museum og Folkeuniversitetet i årets løb afholdt syv foredrag

Fortidsminder i Midt- og Vestjylland
v/ museumsinspektør Kira Jørstad Klinkby

Ungarske soldater og flygtninge i Vestjylland under besættelsen
v/ journalist Søren Peder Sørensen

Det demente samfund – historieløshed i nutidskulturen
v/ lektor, cand.mag. Michael Böss

Jyllandsslaget 1916
v/ journalist og forfatter Knud Jakobsen

Historien om vænet og tipperne
v/ museumsdirektør Kim Clausen

Solskin for det sorte muld – 150 års danmarkshistorie
v/ professor emeritus Ove Korsgaard

Rakkere og natmandsfolk – fortællinger om udstødte mennesker
v/ museumsinspektør Per Lunde Lauridsen

mange bøger til videresalg. Vi forventer i løbet af 2017 at gøre den lokale presse interesseret, så vi kan nå længere ud. Salget foregår hovedsageligt ved nogle af vores egne arrangementer samt ved museets store sommer- og julearrangementer i Bundsbæk. Ofte får vi bøger, som vi slet ikke forventer at kunne sælge, da de er meget specielle – nærmest "nørdede". Vi tager dem alligevel med, og det er en fornøjelse at se en besøgende, der bliver helt varm af glæde over lige præcis at falde over en af disse bøger. Overskuddet af bogsalg udgør en betydende del af foreningens regnskab og medfører, at vi stadig kan give støtte til nye udgivelser af lokalhistoriske bøger.

Et enkelt nyt tiltag blev det dog til i 2016. Selvom museet ligger spredt meget ud i kommunen, er der alligevel en lang række steder af stor lokalhistorisk betydning, som ikke er i museets regi. Det kan være mindesmærker, spændende steder i naturen eller specielle bygninger, som i nogle tilfælde drives som selvstændige museer. En del af disse lokaliteter er beliggende i vores museumsforerings område. Da vi ikke mener, man kan fortælle egnens historie uden disse steder, er vi begyndt at interessere os for dem. Derfor tog museumsforeningens bestyrelse på en udflugt til Hoven, hvor vi først fik en guidet rundtur i Tirsbjerg plantage og omkring I.C. Christensens barndomshjem. Efter at have fået en gennemgang af altertavlen i Hoven kirke sluttede vi med et besøg i Hoven gamle skole, som rummer landsbymuseet og lokalarkivet. Her fik vi naturligvis også en fortælling om Hoven Kvindehøjskole, der var beliggende i nabohuset, som i dag er i privat eje. Vi havde et meget givtigt kaffemøde med medlemmer af landsbymuseets bestyrelse, hvor vi udvekslede tanker om et fremtidigt samarbejde. En spændende dag, som måske kan give anledning til at inddrage landsbymuseet i en fremtidig information om vores egnens historie, og som kan være mål for arrangementer for vores forenings medlemmer, måske under temaet "Kend din egnens historie ...". Der ligger spændende historier og seværdige steder også uden for Ringkøbing-Skjern Museums portefølje.

Besøg på Skjern Reberbane.

En af museumsforeningens faste og traditionsrige hjørneste er vores foredragsrække, og vi har i samarbejde med Ringkøbing-Skjern Museum og Folkeuniversitetet i årets løb afholdt syv foredrag:

Museumsforeningen har gennem året finansieret indkøb til Skjern Vindmølle samt indkøb af maleriet "Udsigt over baneterrænet ved Skjern" (Axel Bredsdorff, 1938). Museumsforeningen har i årets løb medvirket ved museets julemarked og det historiske dyrskue, og mange af foreningens medlemmer er aktive som frivillige med mange funktioner og er en vigtig del af det store laugsvæsen, der er så karakteristisk for Ringkøbing-Skjern Museum.

Skjern-Egvad Museumsforening
Børge Østergaard Hansen

Det tiende år i Nymindegab Museums historie begyndte traditionen tro med en Nytårskur. Grønlangkål, hamburgryg og pølse for frivillige samt ansatte ved Vardemuseerne. Det var en hyggelig eftermiddag, hvor energien til at begynde et nyt år var tilstede. Igen i år deltog også Borgmester Erik Buhl.

Påsken blev på museet fejret med æggelege, malning af æg og andre påskeaktiviteter. Også her var både børn og voksne frivillige hjælpere. Senere kunne man smage æggekage og hjemmebagt rugbrød.

På Nationalparkdagen i maj var Nymindegab Museum centrum for aktiviteter i det nordvestlige hjørne af Varde

25 kager til kaffebordet ved byfesten for Årets Lokale Landsby.

kommune, her blev der serveret skrubber, kørt i hestevogn ud til det nyrenoverede udsigtspunkt "Hattebjerg", og redningsbåden blev for første gang i 39 år kørt frem foran museet.

Kort efter blev Nymindegab kåret som Årets Lokale Landsby i Varde Kommune, og det blev officielt, at Hendes Majestæt Dronning Margrethe ville komme på et todages besøg i kommunen. Dronningen skulle bl.a. besøge Nymindegab Museum.

Endelig oprandt dagen, hvor dronningen skulle komme. Byen var fuld af liv, flagene var hejst, og solen skinnede fra en blå himmel. Byen og museet har aldrig været mere nymalet, rengjort og smuk. Varde Garden spillede, og der var mange nysgerrige tilskuere og mange med Dannebrogssflag klar til at modtage dronningen. At der var en god stemning i hele byen kunne bl.a. de mange cykelryttere som deltog i cykelløbet "Fjorden rundt" mærke, for ventetiden blev brugt på at heppe og klappe på de cykelryttere, der kom forbi, inden dronningens ankomst. Så kom dronningen – og overraskede folkemængden ved at komme fra vest. Hun havde taget turen over Gammelgab sammen med borgmesteren, folk fra byrådet, embedsmænd, politi og PET. Dronningen gav sig god tid til at hilse og vinke og efter en time og fem minutter var besøget slut. En tilfreds dronning har efterfølgende udtalt, at netop Nymindegab Museum var en oplevelse på årets togt, og vi i Nymindegab soled os i den positive omtale vi fik.

Kort efter var der "Regatta" i Nymindegab. Foreningen V6 stod som hovedarrangør ved det store træskibstræf for gamle både, som oprindeligt havde deres tilknytning til Ringkøbing fjord, og Nymindegab Museum var igen tilstede ved bl.a. at køre redningsbåden frem og være repræsenteret på havnen.

Igennem 2016 har Nymindegab Museumsforening arbejdet med at få udstillingen "Privat Eje" klar. En udstilling af

Nogle siger "Adh", andre synes det er spændende, når vi slagter høns til suppedag. Vi skal lige se hvor lang sådan en tarm er.

Nyminddegabmalere samlet rundt omkring i Nyminddegab- og Blåbjergområdet. Der blev samlet i alt 42 billeder ind, og udstillingen åbnede en solrig septemberdag samme dag som Nyminddegab fejrede "Årets Landsby". Festen tog udgangspunkt på Nyminddegab Museum. Også her deltog Varde Garden. Der var mange arrangementer den dag. Ved den officielle åbning deltog mindst 300 gæster, som også kom til fernisering og fortælling om billederne. Dette gjort levende af museumsinspektør John Jensen. Desuden var der taler fra både politikere og borgerforeningen. Nyminddegab Museumsforening gav rundstykker, kaffe, samt lokale snaps, der var aktiviteter for børn, og om eftermiddag var der "Den store bagedyst" hvor foreninger, børn og voksne kom med egne kager. Kagerne blev bedømt af to dommere, Hardy Christensen fra Hardy's Bageri i Nørre Nebel og Trine Steffensen fra Nyminddegab Kro. Byens foreninger havde doneret pengepræmier til de tre bedste i hver kategori, der blev indleveret og bedømt 25 kager, og efterfølgende blev der spist 25 kager.

I efterårsferien var der suppedag og senere på ugen æbledag. På suppedagen skulle der slagtes og plukkes en høne, den og grøntsager fra køkkenhaven blev der lavet suppe af i møllen, på æbledagen kunne man selv tage sine æbler med og få presset dem, og der var æbleflæsk, gammeldags æblekage og i Tømrrer Larsens hus.

Museumsforeningen har bl.a. støttet museet med et lærred til foredragsaftener samt en stor kaffemaskine, arrangementet ved fejringen af "Årets By" og fået installeret en varmtvandsbeholder i køkkenet.

Igen i år skal der lyde en stor tak til alle frivillige og medarbejdere som støtter op om Nyminddegab Museum. Uden jer var det ikke et levende museum, I er hjertet af dette museum.

Peter Pedersen

Formand for Nyminddegab Museumsforening.

Redningsbåd og hestevogn foran museet til Nationalparkdag i maj.